

اصطلاحات عرفانی در دیوان محمد حسین غروی اصفهانی

(کمپانی)

مؤلف:

دکتر حبیب جدید الاسلامی - طاهره سالاری حاجی آبادی

ناشر:

انتشارات راه دکتری (همکار سنجش و دانش)

میراث:

۵۰۰ نسخه

چاپ:

۱۳۹۵-اول

شابک:

۹۷۸-۶۰۰-۸۶۴۱-۹۹-۵

کپی متن برای این اثر برای مؤلف محفوظ می باشد

سرمناسه	: جدید الاسلامی، حبیبا، ۱۳۳۳
عنوان قرارداد	: دیوان
عنوان و نام پدیدآور	: اصطلاحات عرفانی در دیوان محمدحسین عروج اصفهانی (کفمائی) / مولف حبیب جدید الاسلامی، طاهره سالاری حاجی آبادی.
مشخصات نشر	: تهران: انتشارات راه دیگری: سنچش و دانش، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۶ ص.
شابک	: 978-600-8641-99-5 دیان
وضعیت فهرست نویسی	: قیبا
موضوع	: اصفهانی، محمدحسین، ۱۲۵۷ - ۱۳۲۰.
موضوع	: اصفهانی، محمدحسین، ۱۲۵۷ - ۱۳۲۰، دیوان - اصطلاحات و تعبیرها
موضوع	: اصفهانی، محمدحسین، ۱۲۵۷ - ۱۳۲۰، دیوان - نقد و تفسیر
موضوع	: عرفان - اصطلاحات و تعبیرها
موضوع	: Mysticism - Terminology
موضوع	: شعر فارسی - قرن ۱۴ - تاریخ و نقد
موضوع	: Persian poetry - 20th century - History and criticism
موضوع	: عرفان در ادبیات
موضوع	: Mysticism in literature
تیماسه افزوده	: سالاری حاجی آبادی، طاهره، ۱۳۴۶ -
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ج۳ / ۹۹۰۸ / PBRV۰۰۸
رده بندی دیویی	: ۲۶۰ / ۱۶
شماره کاتالانسی ملی	: ۲۱ ۲۵۴۷

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
۲	مقدمه
	فصل اول کلیات
۴	پیشینه
۵	روش کار
	فصل دوم شرح احوال و آثار غروی اصفهانی
۷	۲-۱- نام و نسب غروی اصفهانی
۷	۲-۲- زید و وفات غروی اصفهانی
۷	۲-۳- کمالات آکسائی
۷	۲-۴- اوضاع سیاسی و اجتماعی ایران در عصر غروی اصفهانی
۸	۲-۵- اساتید غروی اصفهانی
۹	۲-۶- معاشین و مصاحبین غروی اصفهانی
۹	۲-۷- استادان معنوی و پیران اهل بیت غروی اصفهانی
۱۰	۲-۸- آثار غروی اصفهانی
۱۰	۲-۸-۱- آثار منظوم
۱۰	۲-۸-۲- آثار منثور
۱۲	۲-۹- شاگردان و برگزیدگان عرفان غروی اصفهانی
	فصل سوم ریشه های عرفان تا شناخت غروی
۱۴	۳-۱- تعریف عرفان و تصوف
۱۵	۳-۲- اشتقاق کلمه صوفی و تصوف
۱۶	۳-۳- عرفان عملی و عرفان نظری
۱۷	۳-۴- تاریخ ظهور تصوف در اسلام
۱۸	۳-۵- تصوف در قرن چهارم و اول قرن پنجم
۱۹	۳-۶- صوفیه از نیمه دوم قرن پنجم تا اوایل قرن هفتم
۲۰	۳-۷- حرقه صوفیه در قرن هفتم و هشتم
۲۱	۳-۸- تصوف ایرانی در خارج از ایران
	فصل چهارم اختصاصات صوفیان در دیوان غروی اصفهانی
۲۳	۴-۱- بیه
۲۳	۴-۲- خلوت
۲۴	۴-۳- ذکر
۲۴	۴-۴- سماع

فصل پنجم مقامات عرفانی در دیوان غروی

۲۷	۱-۵ تسلیم
۲۷	۲-۵ خوف
۲۸	۳-۵ رضا
۲۸	۴-۵ صبر
۲۹	۵-۵ فقر

فصل ششم ۳۰: احوال در دیوان غروی اصفهانی

۳۱	۱-۶ بقا
۳۱	۲-۶ حزن
۳۲	۳-۶ شوق
۳۲	۴-۶ غیرت
۳۳	۵-۶ مخافت
۳۳	۶-۶ بیض
۳۴	۷-۶ قرب
۳۴	۸-۶ محبت
۳۴	۹-۶ همی
۳۵	۱۰-۶ یقین

فصل هفتم دیگر احاطات عرفانی در دیوان غروی

۳۷	آب
۳۷	آتش
۳۸	آدم
۳۸	آرزو
۳۹	آزاد
۳۹	آفاق
۴۰	آفتاب
۴۰	آه
۴۰	آیه
۴۱	آینه
۴۱	ابد
۴۲	ابر
۴۲	ابرو
۴۲	اتحاد
۴۳	احد
۴۳	ادب
۴۴	ادراک
۴۵	ازل
۴۵	ازباب

۴۶	ارض
۴۶	استغراق
۴۶	استقامت
۴۷	استوار
۴۷	اسرار
۴۸	اسلام
۴۹	اسماء
۵۰	اسم اعظم
۵۰	اشاره
۵۱	اعیان
۵۱	الف
۵۲	امانت
۵۲	ام الكتاب
۵۳	امیر
۵۳	امین
۵۴	آنا
۵۴	اولیا
۵۵	اهل دل
۵۵	اهل وصول
۵۶	اهل یقین
۵۶	ایمان
۵۶	با
۵۷	باد
۵۷	باده
۵۸	بازو
۵۸	باطل
۵۹	بِت
۵۹	بتخانه
۶۰	بحر
۶۰	بشر
۶۱	برق
۶۱	بسمله
۶۲	بشارت
۶۲	بشر
۶۳	بلا
۶۴	بوسه
۶۴	بهار

۶۴		بهشت
۶۵		بیابان
۶۵		بیان
۶۵		بیت
۶۶		بیت الحرام
۶۶		بیت الشرف
۶۶		بیت معمور
۶۷		بیعت
۶۷		بیگانه
۶۷		پرده
۶۸		پی
۶۸		پد
۶۸		پیلان
۶۹		پیک
۶۹		پیمانه
۶۹		تاج
۷۰		تجرید
۷۰		تجلی
۷۱		تشبیه
۷۱		تقدیر
۷۱		تمکین
۷۲		تکوین
۷۲		توحید
۷۲		ثابت
۷۳		ثنا
۷۳		جام
۷۴		جام جهان بین
۷۴		جانان
۷۵		جاه
۷۵		جبرئیل
۷۵		جبروت
۷۶		جذبه
۷۶		جهان
۷۷		جهل
۷۷		جعد
۷۸		جفا
۷۸		جلال

۷۹	جلوه
۷۹	جمال
۸۰	جمع
۸۰	جمع الجمع
۸۱	جميل
۸۱	جنون
۸۱	جور
۸۲	جوهر
۸۲	جوبار
۸۳	جراغ
۸۳	چشم
۸۳	چند
۸۴	چنگ
۸۴	چهره
۸۴	حال
۸۵	حجاب
۸۶	حد
۸۶	حرف
۸۶	خرم
۸۷	حروف عالیات
۸۷	حسد
۸۸	حسن
۸۸	حسرت
۸۹	حشر
۹۰	حق
۹۰	حقیقت
۹۱	حکمت
۹۲	حلقه
۹۲	حلم
۹۳	حلول
۹۴	حور
۹۴	حیات
۹۵	حیا
۹۵	حیرت
۹۶	خاص الخاص
۹۶	خاطر
۹۷	خالق

۹۷		خال
۹۸		خام
۹۸		ختم
۹۹		خِذَم
۹۹		خرابات
۱۰۰		خسرو
۱۰۰		خضر
۱۰۱		خطاب
۱۰۲		خط
۱۰۲		خَلَّتْ
۱۰۳		خلعت
۱۰۳		خلق
۱۰۳		حق
۱۰۴		خلیفه
۱۰۴		خلیل
۱۰۴		خم
۱۰۵		خمخانه
۱۰۵		خواص
۱۰۵		خورشید
۱۰۶		دار السلام
۱۰۶		دُرّ
۱۰۷		دُرد
۱۰۷		دُرد
۱۰۸		دُرّة بیضاء
۱۰۸		دریا
۱۰۹		دست
۱۰۹		دفتر
۱۱۰		دل
۱۱۰		دلبر
۱۱۰		دم
۱۱۱		دنیا
۱۱۱		دوست
۱۱۲		دولت
۱۱۲		دَهر
۱۱۲		دیدہ
۱۱۳		ذات
۱۱۴		ذوق

۱۱۴	راز
۱۱۵	رب
۱۱۶	رحمت
۱۱۷	رَح
۱۱۷	رزق
۱۱۸	رسالت
۱۱۸	رسول
۱۱۹	رعد
۱۱۹	رقص
۱۲۰	رمز
۱۲۰	روح
۱۲۱	روح القدس
۱۲۲	روز
۱۲۲	زر
۱۲۲	زلف
۱۲۳	زمره
۱۲۳	ساغر
۱۲۴	ساقی
۱۲۵	سالک
۱۲۵	سایه
۱۲۶	ستر
۱۲۶	سحر
۱۲۶	سخی
۱۲۷	سدره
۱۲۸	سر
۱۲۹	سرمد
۱۲۹	سروش
۱۲۹	سریر
۱۳۰	سعادت
۱۳۰	سفله
۱۳۰	سفینه
۱۳۱	سرگشته
۱۳۱	سلطنت
۱۳۲	سلیمان
۱۳۲	سکون
۱۳۲	سماء
۱۳۳	سوخته

۱۳۳		سودا
۱۳۴		سیر
۱۳۴		سیل
۱۳۵		شأن
۱۳۵		شادی
۱۳۶		شام
۱۳۶		شاه
۱۳۷		شاهباز
۱۳۷		شاهد
۱۳۸		شبهه
۱۳۸		شب
۱۳۹		شراب
۱۴۰		ش
۱۴۰		سریعت
۱۴۱		شعر
۱۴۱		شفاعت
۱۴۲		شمس
۱۴۲		شمع
۱۴۳		شور
۱۴۳		شوق
۱۴۴		شوخ
۱۴۵		شهود
۱۴۵		شهادت
۱۴۶		شرک
۱۴۷		شهید
۱۴۷		شهر
۱۴۸		شیطان
۱۴۸		صبا
۱۴۹		صبح
۱۴۹		صبوحی
۱۴۹		صدر
۱۵۰		صراط
۱۵۰		صراط مستقیم
۱۵۱		صفا و مروه
۱۵۱		صومعه
۱۵۲		صهبا
۱۵۲		ضلال

۱۵۳	طاعت
۱۵۳	طاووس
۱۵۴	طاير
۱۵۴	طبع
۱۵۵	طرب
۱۵۵	طره:
۱۵۵	طريقت
۱۵۶	طريق
۱۵۶	طفل
۱۵۷	طلب
۱۵۷	طواف
۱۵۸	طوبى
۱۵۸	طوطى
۱۵۹	طور
۱۵۹	طهارت
۱۶۰	ظل
۱۶۰	ظلم
۱۶۱	ظلمت
۱۶۲	ظن
۱۶۲	ظهور
۱۶۳	عارف
۱۶۳	عاشق
۱۶۴	عاقل
۱۶۴	عالم
۱۶۴	عالم كبير
۱۶۵	عدل
۱۶۵	عدم
۱۶۶	عرش
۱۶۷	عروج
۱۶۸	عرفان
۱۶۸	عزالت
۱۶۹	عزم
۱۶۹	عشق
۱۷۰	عقل
۱۷۰	علم
۱۷۱	عكس
۱۷۱	عنقا

۱۷۲	عین
۱۷۲	غایب
۱۷۳	غراب
۱۷۳	غربت
۱۷۴	غرق
۱۷۴	غیر
۱۷۵	غیوت
۱۷۵	غفلت
۱۷۶	غم
۱۷۶	غمزه
۱۷۶	غیب
۱۷۷	غیب مکنون
۱۷۷	فائده
۱۷۸	فتح
۱۷۹	فتوت
۱۷۹	فتی
۱۸۰	فراق
۱۸۰	فرق
۱۸۱	فرقان
۱۸۱	فريضه
۱۸۲	فصل
۱۸۲	فقر
۱۸۳	فطرت
۱۸۴	فکر
۱۸۴	فلق
۱۸۴	فلک
۱۸۵	فہم
۱۸۵	فیض
۱۸۶	قاب قوسین
۱۸۶	قامت
۱۸۷	قبیلہ
۱۸۷	قد :
۱۸۸	قدر
۱۸۸	قدیم
۱۸۹	قدیم
۱۸۹	قرآن
۱۹۰	قضا

۱۹۰	قطب
۱۹۱	قلب
۱۹۱	قلم
۱۹۲	قهر
۱۹۲	قیام
۱۹۳	قیامت
۱۹۳	کتاب
۱۹۴	کثرت
۱۹۴	کرم
۱۹۵	کروبیان
۱۹۵	کشاف
۱۹۶	کعبه
۱۹۶	کفر
۱۹۷	کلام
۱۹۷	کل
۱۹۸	کمال
۱۹۸	کن
۲۰۰	کونین
۲۰۰	کوه
۲۰۱	کینه
۲۰۱	مذا
۲۰۱	مجنج
۲۰۱	مگوهر
۲۰۲	گیو
۲۰۲	لا
۲۰۲	لاله
۲۰۳	لامعه
۲۰۳	لامکان
۲۰۳	لاهورت
۲۰۴	لب
۲۰۴	لطف
۲۰۴	لعل
۲۰۴	لقا
۲۰۵	لطیفه
۲۰۵	لوح
۲۰۶	لولو
۲۰۷	لسان

٢٠٧	 ليلة القدر
٢٠٧	 ماهي
٢٠٨	 مبدأ
٢٠٨	 مجرد
٢٠٩	 محو
٢١٠	 محنت
٢١٠	 محرم
٢١٠	 محبت
٢١١	 مخمور
٢١١	 مرآت
٢١٢	 مغ
٢١٢	 م
٢١٣	 مزد
٢١٣	 مستي
٢١٤	 مستور
٢١٤	 مشكوه
٢١٤	 مصباح
٢١٥	 مطرب
٢١٥	 مظهر
٢١٦	 معراج
٢١٦	 معجزه
٢١٧	 معرفت
٢١٨	 مغرب
٢١٨	 مقام
٢١٩	 مكان
٢١٩	 ملامت
٢٢٠	 ملكوت
٢٢٠	 ميشاق
٢٢١	 ميزان
٢٢١	 ناز
٢٢٢	 ناسوت
٢٢٢	 ناموس
٢٢٣	 نام
٢٢٣	 نبوت
٢٢٣	 نورميس
٢٢٤	 نزول
٢٢٤	 نسيم

۲۲۵	نظر
۲۲۵	نعمت
۲۲۶	نفس
۲۲۶	نقاب
۲۲۷	نقطه
۲۲۷	نگار
۲۲۸	نوا
۲۲۸	نور
۲۲۹	نیستی
۲۲۹	نی
۲۳۰	نهایت
۲۳۰	واحد
۲۳۰	وادی
۲۳۱	وحدت
۲۳۱	وحی
۲۳۲	وجود
۲۳۲	وجه
۲۳۲	وصف
۲۳۳	وصل
۲۳۳	وفا
۲۳۳	ولی
۲۳۴	ولایت
۲۳۴	وهم
۲۳۵	هادی
۲۳۵	هباء
۲۳۵	هدی
۲۳۶	هجر
۲۳۶	هدایت
۲۳۶	هستی
۲۳۷	همت
۲۳۷	هوشیار
۲۳۷	یار
۲۳۸	یاقوت
۲۳۸	یتیم
۲۳۸	یوسف
۲۳۹	یوم
۲۴۰	نتیجه گیری

۲۴۱		پیشنهاد
۲۴۲		فرهنگ واژگان
۲۴۵		فهرست منابع و مآخذ

www.ketab.ir

چکیده

عارف گمشده ی خود را در خود می یابد . به سیر و سفر در درجات باطنی خویش می پردازد . و به راز آفرینش در نهاد خود دست می یابد ، و معارف معنوی را از سروش غیب دریافت می کند .

عرفان با ادبیات ، و شعر ، پیوند می یابد ؛ و عارف سوخته جان ، در قالب کلمات آهنگین احسانات رقیین ، عارفانه ، و صوفیانه را عرضه می دارد .

بدین گونه (شعر) بهترین وسیله بیان و گسترش ، عرفان و تصوف می گردد ، و شعرای عارف زیباترین آثار خود را تقدیم می دارند .

این مجموعه شامل ۷ فصل است . در فصل اول (کلیات) چگونگی کار شرح داده شده است .

فصل دوم شامل : احوال و آثار ، و مسائل و زندگی محمد حسین غروی اصفهانی می باشد .

فصل سوم : پیشینه ای از عرفان و تصوف است . و از فصل چهارم به بعد ، که فصل مهم و اصلی این مجموعه می باشد اختصاصات صوفیان ، مقامات و احوال ذکر شده اند . در بخش نهایی ، واژه ها و اصطلاحات عرفانی در دیوان غروی اصفهانی آمده است . سبیه واژه ها و اصطلاحات با شاهد مثال هایی از متن دیوان شعر انتخاب شده است .

واژه های کلیدی شعر فارسی غروی اصفهانی : عرفان ، تصوف ، مضامین عرفانی می باشد .

جان فشانی بکن از می طلبی جانان را کس به جانان نرسد تا نفشاند جان را (ص ۲۶۱ ب ۹)

روی بر خاک بنه تا که بر افلاک روی سربده تانگری سروری دوران را (ص ۲۶۱ ب ۱۰)

عرفان علمی است بر گرفته از دین اسلام، که رشد و تکامل خود را از اسلام گرفته است. با شعر پیوندی محکم دارد، و شاعران پارسی گوی، از مفاهیم عرفانی در اشعار دلنشین خود بهره برده اند. شعر با نفوذ به درون خانقاه ها، شاعرانی نامدار را به جامعه بشری تقدیم کرد. عرفان دارای دو شاخه است: عرفانی نظری و عرفان عملی.

نظران نظری: جهان بینی عرفانی است، که نظر عارف را در باره ی جهان، و هستی بیان می کند. موضوع آن خداوند، جهان و انسان است.

عرفان عملی: که در آن روابط و وظایف انسان با خود و جهان و خداوند بیان می شود؛ و (سیروسلوک) نام دارد.

حالات و مقامات انسان در رسیدن به حق، از اولین منزل، تا وصول به حق (آخرین منزل) بیان می شود. تعالیم این آیه نیز به وسیله ی شیخ و مرشد انجام می گیرد. و قدم اول در سلوک ترک محرمات، و انجام واجبات است. این مرحله باید صحیح و کامل طی می شود؛ تا سالک از شیخ مجوز انجام مستحبات و اذکار را بگیرد. و به انجام مراقبه بپردازد، تا به سیر الی الله برسد. اگر سالک استعداد لازم را برای رسیدن به کمال داشته باشد. در نهایت به وی خرقه می پوشانند. صوفیان نیز دو دسته هستند: اصناف و سالکان و سالکان نیز به دو دسته تقسیم می شوند. طالبان وصول و طالبان جنت. تصوف با فقر آغاز، و با عشق و وحدت به اتمام می رسد. تصوف ایرانی نیز در نواحی روم، شام، هند گسترش می یابد، و سلسله های چشتیه، و سهروردیه مولتان، را نیز بوجود می آورد. (باغ عرفان، پیوندی، ۱۳۸۸، ص ۱۴۲، ۱۴۳؛ مطهری، آشنایی با علوم اسلامی: ۸۹، ۹۰)